

Előfizetési díj

Vidékre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hóra	1 „

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő
napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott gármond sor 6 kr. ára
Helyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22), Haasen
stein et Vogler
Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyitltéri czikkok

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:

Belső-farkasutca 76. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékesb czikkok díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A

„KELET”

politikai és közgazd. napilap

1873-dik évi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetés pénzek, legcélszerűbben pos-
tai utalvánnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tisztteletpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

Az adóreform ügyéhez.

Pest, decz. 19.

(A.) A képviselőház legutóbbi tárgyalásaiban
anticipálta a budget-vitákat. Előbb a felhatalmazó
törvényjavaslatokat, melynek alapján a kormány jog-
got nyert, hogy a jelen évre megszavazott költség-
vetés mérve szerint a jövő év első negyedében a
közvetlen beszedje s az országos szükségletek kielé-
gítéséről gondoskodik, azután a kölcsön ügye volt
az, mely a pénzügyi helyzet megvilágítására alkalmat
adott. A szenvedélyek heves harcza, mely e vi-
tákat kísérte, nem igen kedvez ugyan az igazság
kiderítésének, de azért mindenesetre a nézetek tisztá-
zására is szolgált s különösen azon beszéd után,
melyel Kerkapoly pénzügyminiszter a discussió te-
rére lépett, világos képet alkothatunk magunknak
pénzügyi állásunkról és erőinkről, valamint azon
teendőkről, melyek megvalósítása reánk vára-
kozik.

Az utolsó 5 év pénzügyi gazdálkodása egy igen je-
lentékeny deficitet hagyott reánk. Közigazgatási és

törvénykezési költségeink megkétszereződtek, közok-
tatásunk költségei négyeszeressé nőttek, egyedül a
közlekedési miniszterium csaknem kétszáz milliónyi
beruházásokat tőn, csaknem kétszáz ezer honvéd lőn
teljesen fölserelve, szóval a kiadások emelkedése
riás i mérvet öltött. Arra azonban, hogy a bevé-
telek hasonló mérvben fokoztassanak, nem igen gon-
doltunk. Az adók jövedelme évről-évre emelkedett
ugyan, de ezen emelkedés nem törvényhozási vagy
kormányintézkedések, hanem az általános értékel-
kedés szüleménye. Adórendszerünk nem lőn kiadá-
saink magaslatára emelve; az adókulcs, noha min-
den érték lényeges emelkedést mutat, ma is a régi,
az adók kivételének, behajtásának módja ma is olyan
mint a régi rendszer idejéből átvettük. Igaz, hogy
az adóreform kérdése legkényesebb és legtapintato-
sabb ügy, melynek megoldása hosszú és terjedelmes
tanulmányozást, viszonyaink az ország társadalmi
osztályainak, az egyes vidékek külön érdekeinek és
szükségleteinek alapos ismeretét igényli s számta-
lan a nehézség, mely e kérdés megoldása elé
töl.

Mégis ezen adóreform elhanyagolása volt a leg-
nagyobb hiba, melyet pénzügyi politikánk eddig el-
követett. E reformnak nem az a célja, hogy adó-
inkat emelje, hanem az, hogy célszerűbb adókulcs
alkotása, az adók helyesebb elosztása és követése
által fokozza a már létező jövedelmi források bevé-
teleit. Viszonyainknak megfelelő adórendszer alkotá-
sa nélkül rendes kiadásaink és rengetlen bevételeink
köztt nem állhat helyre azon öszhangzat, mely e de-
ficit kiküszöböléséhez megkívántatik. Ezt kezdik
most politikai köreink belátni s azért az adóreform
képezi a pénzügyminiszter gondoskodásának egyik
legfontosabb tárgyát. Ő különben már rég foglal-
kozik ez eszmével; óriási anyagot gyűjtött össze és
tanulmányozott át, mely részint saját viszonyainkra,
részint a külföldi hasonló törvényhozásokra vo-
natkozik. A miniszter úgy látja, már korábban
tisztában van a reform fölvelei iránt, de a részletes
javaslatok elkészítésében a Deák-párt támogatását
és közreműködését akarja igénybe venni.

Ide céloz azon indítványa, melyet a Deák-
párt keddi értekezletén előadott, hogy a párt min-
den egyes adó-nemre különböztséget válaszson,
mely neki az adó-reform keresztülvitelében segédke-
zet nyújtani legyen hivatva. Ez a legokosabb mód-
ja valami jó alkotásának, mert a párt és a kormány
közös működése, teljes biztosítékot nyújt az iránt,
hogy az új alkotásban az ország minden figyelmet
érdemlő érdeke számba fog vétetni. Csak hogy ily
nagy s egész közgazdasági életünkre kiható reform-

munka nem lehet egy pár nap műve. Bármily szűk-
séges az, épen itt kell elhamarkodástól óvakodnunk,
mert az elhamarkodás könnyen nemzet gazdasági
fejlődésünk megakasztására vezethet. Azért szakértő-
ink körül-belől két-három évre becsülik azon időt,
mely az adó-reform létrehozatalához és keresztülvi-
teléhez szükséges. A nagy mű számos különböző
törvényjavaslatból fog állani, melyeket azonban csak
egyszerre s nem külön-külön lehet életbe léptetni,
különben a reform üdvös hatásai könnyen veszélyez-
tetés tárgyává lehetnének.

A legutóbbi nagy pénzügyi vitáknak, de kü-
lönösen pénzügyi állapotunk pillanatnyi alakulatának
legalább azon föltétele örvendtes következménye volt,
hogy a kedélyekben megérelte az adóreform szüksé-
gének eszméjét s a kormányt a munka megkezdő-
sére ösztönözte. Ma még csak a kezdet kezdeténél
állunk, s nagy az út, messze a cél, melyet el kell
érnünk. De egy nagy nemzeti munka megvalósításá-
ról, közgazdasági életünk egyik leghatásosabb té-
nyezőjének ujászervezéséről, javításáról van szó s
azért a kormány joggal számíthat arra, hogy ne-
héz feladatának megvalósításában a nemzet józan
része támogatni fogja őt, mert ma már mindenki-
ben fölbredhetett azon meggyőződés, hogy célsze-
rű adóreform nélkül az ország pénzügyi háztartását
állandóan rendbe hozni nem lehet.

A szabadság biztosítéka.

II.

(M. A.) Nem szükséges hosszasan időz-
nünk egy eléggé világos igazságnál; a törté-
nelem nem egyéb, mint azon erőfeszítések hosz-
szu elbeszélése, melyek által a népek a legkü-
lönösebb módokon az államalkotás, a jogalkotás
nyelveinek és javaiknak szabadságát védeni meg-
kísérlették. Minden nemzedék alkot magának
bizonyos eszményt, mely vele enyészik el. Fran-
ciaország például, az erdők fáihoz hasonló-
an, csaknem évtizedenként látható alkotmánya-
it lehullani.

A politikai institutok a polgárisodás moz-
gó elemét képezik. Oly igazság ugyan ez,
mely kitérőhöz nem bethűkel van a történet
könyvébe írva; de horderejét még sem szabad
tulbecsülnünk. Ha igaz, hogy minden század
saját módja szerint fogja fel a politikai prob-
lemát, nem kevésbbé áll az is, hogy ugyana-
zon században, a civilisatio azonos fokára ju-

tott népek egyenlő szükségletekkel bírnak, s
egyenlő jogok élvezésére hivatvák, a nemzeti-
ségi különbségek túlzása igen gyakran ügyes
sopaisma volt bizonyos jogoknak megtagad-
hatására.

A középkorban őseink, kiket arra tanítottak,
hogy a világ folytonosan romlik, szüntel-
lenül régi jó szokásaik visszaállítását sürget-
ték. Ők a tökélyt a multban találták fel.
Atyáink, kikben felébredt a haladás eszméje,
először ismerék fel a politikai institutok lé-
nyeges mozgékonyaságát s tökélyesülhetését.
Érezték, hogy az alkotmányokat hozzá kell
alkalmazni a népek új szükségzeihez, korához
és vérmérsékletéhez. De megfontolták ez igaz
eszmét egyfelől a nemzeti különbségek túl-
csigázása, másrésztől a tapasztalás tanácsainak
elvetése által. Meg voltak győződve arról, hogy
az észnek hatalma van új institutokat terem-
teni, s hogy harmincz millió embernek átalaki-
tására egy törvény elégséges. Mitsem köl-
csönözni Angliától, s minden részben oly mű-
vet alkotni, a mely semmi ismeretbe ne hason-
lítson, ez vesszőparipája az 1789-i francia
alkotmányozóknak. Az angol institutok kicsiny-
lése okozá, hogy elvetették a két kamrát, a
nékül, hogy belátták volna, miszerint e meg-
osztása a törvényhozásnak, melyet America
republicanai is megtartottak, minden idő és
minden hely követelményét képezi. Minden
korlátok és felelősség nélküli hatalom helyez-
tessék bár egy embernek vagy egy gyüleke-
zetnek kezébe, csak a despotizmusnak lehet
egyik alakja. S e hatalmak közül is mindig
legtűrhetlenebb fog lenni az egyetlen kamrá-
nak korcs despotizmusa, a mely egy csapással
zsibbasztja a nemzetet s igazza le a né-
pet, egyidejűleg kegyeli az anarchiát és a zsar-
nokságot. Ha az 1789-i alkotmányozók bir-
tak volna annyi szerénységgel, hogy megkér-
dezzék a történelmet, feltalálták volna ben-
ne példáját az angol „hosszu“-parlamentnek s
az amerikai szövetség congressusának, mely két
gyülekezetet egyenlően az anarchia semmisíté
meg. De a tapasztalás semmi értékkel nem birt
Rousseau tanítványai előtt; mindent tudtak ők
a nélkül, hogy valamit tanultak volna. . . .

Nincs-e vajjon már itt az ideje, megér-
tenünk azt, hogy vén Európánk polgárisultsá-
ga homogen, s hogy épen oly eszélytelen do-
log, feltalálni akarni egy kizárólag nemzeti po-
litikai hatalom-formát, a mint eszélytelen len-

„KELET” TÁRCZÁJA.

B. Eötvös József életéből.

Molnár Aladár.

— Mutatvány egy nagyobb mű kéziratából. —

(B. Eötvös az egyházi viszonyokról — B. Eötvös s gr. Andrássy.)

Az egyházi ügyekben Eötvös legnevezetesebb
tényei: a görög keleti szorb és román egyházak ön-
kormányzatának szervezésére, a zsidók önkormányza-
tának létesítésére és a katolikus autonomia létre-
hozására kifejtett működése; (különösen ez utóbbi,
ha azt sikerült volna saját eszméje szerint keresztül-
vinni, az európai fontosságú kulturai tény leendett;
továbbá az 1868-ban és 1870-ben országgyűlés elé
terjesztett vallásügyi törvényjavaslatai.

Az 1868-iki törvényjavaslat (melyből az 1868.
LIII. törvénycikk alkotott) a létező keresztény
hitfelekezetek egyenjogúságát s viszonyosságát szabá-
lyozza az 1848. törvénycikk kívánalma szerint. Az
1870-ben előterjesztett vallásabszabsági törvényjavas-
lat pedig nemcsak a hazánkban már létező feleke-
zetek szabadságát, hanem bármínő vallás szabad
gyakorlatát; s akár új felekezetek s egyházak sza-
badon alakulhatását és tulajdonképen az egyéni val-
lászabsabságot állapítja meg. Sokan ellentétben ál-
lónak találták Eötvös ez utolsó javaslatát az
1868. törvénynyé vált javaslatával s azon törekvé-
sével, mely szerint a létező hitfelekezeteknek testi-
leti önkormányzatát iparkodott megalkotni és bizto-
sítani. Azonban ezen látszólag egymástól elvileg is
különböző két irány Eötvösnél csak egy s azon fő-

irányban haladásnak két stadiuma, ugyszólva állo-
mása volt. Ő hazánk társadalmi, műveltségi s po-
litikai tényleges állapotában s különösen több egy-
házak viszonyainak s ügyeinek az állammal való,
(még a középkorból származott) összefonódásánál
fogva, nem látta sem üdvösnek, sem célszerűnek,
hogy a teljes egyéni vallászabsabság most egyszer-
re azon mértékben valósttassék mint az, p. o. Ame-
rikában van s illetőleg hogy a vallás és egyházi
élet most egyszerre egészen egyéni, magán ügynek
nyilváníttassék.

Eze n teljes egyéni vallászabsabságnak, mint
céljának elérhetésére szükséges előkészületek azt tar-
totta, hogy először minden már létező vallásfeleke-
zet egészen a maga lábára állíttassék, saját ügyeit
mindegyik ömaga kezelje s kormányozza; oldoztas-
sanak fel azon kötelek, melyek némely egyházakat
egyházi ügyre nézve is az államhatóságához fűznek;
és csak midőn már a létező vallásfelekezetek testi-
leti szabadsága, önkormányzata s önállósága annyira
életbe lett léptetve, midőn az államhozi viszonyuk
annyira szabályozva lettek, hogy az államkormány-
nak irányukban nincs egyéb teendője, mint a leg-
főbb relügyeti jog gyakorlása: akkor látta elérkezett-
nek az időt a második nagy lépés megtételére t. i.
az egyéni vallászabsabságnak s következményeinek
teljes életbeléptetésére. Annnyival inkább célszerű-
nek látta ezen fokozatos egymásután megtartását
mert azt hitte, hogy mire a felekezetek önkormány-
zata szervezve s megállapítva leend, akkorra az or-
szágnak politikai, közigazgatási és törvénykezési
ügyei is, különösen pedig a polgári községek s me-
gyék annyira rendezve és megszilárdulva lesznek,
hogy egyfelől könnyebben, másfelől veszélyteleneb-
bül lehetend a vallási ügyeket egyéni ügyekül te-
kinteni és kezelni. Ezen okoknál fogva, igaz, hogy
ő magára hagyatva, még tán egy pár évig sem ké-
szítette volna második vallásügyi törvényjavaslatát,

s igaz, hogy azt inkább csak a képviselőház sürge-
téseire, ugy szólván nyomásának engedve, terjesztet-
te 1870-ben a ház elé. De bár korainak tartotta a
vallásügyek ezen alakban szabályozását, még is en-
gedett a képviselőház kívánatának törvénytervezetét
előterjesztette főleg e következő három okból: 1-ör
mert elvben ő maga sem volt ellensége, sőt inkább
barátja a teljes vallászabsabságnak: 2-ör mert a kü-
lönféle gyanúsítások s igaztalan feltevések ellenében
szükségesnek látta a közönséget s a törvényhozás
szabadelvű tagjait megnyugtanni s biztosítani cél-
zatai és törekvései felől és 3-ör mert hitte, hogy a
törvényhozás ugy sem fogja e tervezetet egyhamar
törvényvé emelni, részint gyakorlati szükségességnél
fogva sürgetősebb teendői miatt, részint pedig azért,
mivel a kérdés tárgyalása alkalmával be fogja lát-
ni, miként előbb más kérdéseket kell megoldani, hogy
a teljes egyéni vallászabsabság következményeivel
együtt gyakorlatilag és zavarok nélkül életbeléptet-
hető legyen.

Élete utolsó félévében nagy buzgalommal és
szeretettel készült Montalembert fölött az akademi-
ában tartandó emlékbeszédére. Ezen alkalommal és
ezen beszédében szándékozott tüzetesen előadni a
kath. autonómia és a vallászabsabságra vonatkozó
eszméit. — E célra ujabb tanulmányozta a keresz-
ténység történetét is. És még karlsbadi magános
sétáiban is legfőbbnyire e beszédének tervezésével és
eszméivel foglalkozott.

A hazai cultura emelésére közvetlenül irány-
zott tevékenységén felül a közpolitikai ügyekben is
nagy mérvű munkásságot fejtett ki mind a törvény-
hozásban, mind a kormány kebelében. Ez által, ha
az országnak nagy szolgálatokat tett is, de közokta-
tásügyi teendőiben gátoltatott, mert erejének s ide-
jének majdnem nagyobb részét a politikára kellett
fordítania. A politikai ügyekben kifejtett rendkívüli

buzgóságát, egyszerűségét és hazafiságán kívül a kor-
mányelnök gr. Andrássy Gyula iránt táplált szemé-
lyes érzülete és viszonya is jó részben idézte elő.
Ugyanazon elvű és irányú, de más kormányelnök
mellett is, természetesen hasonló bazafisággal, ugyaa-
azon köteleességérzettel és az ügy iránti lelkesedéssel
működött volna, de nem hiszem, hogy oly kedvvel,
és mindeu legkisebb részletekben is oly ernyedetlen
hévvel tudott volna dolgozni; nem hiszem, hogy
annyit magára vállalatott volna, mint tette gr. An-
drássy Gy. mellett. Egyéniségeinek több tekintet-
ben erős különbözése mellett, nemcsak mintegy ki-
egészíték egymást, hanem épen legnemesebb tulaj-
donaikban voltak rokonok. — Eötvös az eszmék em-
bere, ki mindent elsőbbsen is vagy a tudomány szem-
pontjából, vagy magasabb s általános eszmei olá-
láról tekintett; — Andrássy gr. a gyakorlati eszmé-
k, s az ügyes és tapintatos kivitel geniusa; de
azért nem prózái államférfiu, a ki a közéletnek csu-
pán köznapi szükségzeit szolgálná, és a kinek gyakor-
latiasága csupán a kivitel technikai ügyességében
állana, hanem maga is fenkölt gondolkodó, s ennél-
fogva az erberiség ideális érdekei iránt is fogékony-
sággal és szeretettel viseltetik, s a dolgokat nem
csupán politicus hasznossági, hanem eszményi érté-
kük szerint is méltatja. Ebhez járul nem csak lo-
vagias, hanem szeretetteljes, s a szó aesthetikai ér-
telmében vett szép jelleme is. A kormányelnöknek
egyéb nagy tehetségei. kitűnősségei és becsütlésre méltó
jellemvonásai mellett főleg ezen két — Eötvös
lelkületével rokon — tulajdona volt az, melynél fog-
va Eötvös, ép oly rendkívül gyengéd mint erős sze-
retettel ragaszkodott hozzá és odaadással dolgozott vele.
Többször mondá: „Andrássy bir igazi jót és nagyot mi-
velni, mert ő nem csak politicus, hanem van benne
szeretet és a szép iránti rokonérzés is.” A.

„P. N.”

ne például kizárólag francia ipar feltalálásán fáradozni, mellőzve mindent, a mire a tapasztalás az amerikaiakat és angolokat tanította? Ha nincs hazája az iparnak, még kevésbé bír vele a szabadság; mindkettő a kereszténységnek közös öröksége. Jobbára ugyanazon törzsből eredve, ugyanazon hitben nevelve, ugyanazon eseményeket átélve, s hozzászokva eszméik- s institutóiknak örökös cseréjéhez, Európa népei s Amerika s Ausztrália európai telepei ugyszólva az egész földön elterjedt egy nemzetet képeznek. Vannak kétségkívül felületes eltérések és helyi különbségek, de a lényeg a hasonlat- és egységben található fel. S ezért ha lehet is némi eltérés a politikai formákat illetően, nem lehet semmi a dolgok alapjára nézve. Európa minden népének szüksége van ma arra, hogy az ország hatályos befolyást gyakoroljon a közügyekre, hogy a polgári jogoknak erős biztosítékai legyenek, hogy minden téren teljes nyilvánosság uralkodjék. E befolyást, e biztosítékokat, e nyilvánosságot teljes mértékben el kell fogadni. Öszinte elhatározottság a politikai jogok gyakorlására elenyészeti mindazon árnyalatokat, melyekből oly nagy zajt ütnek. Mint mindig, az eszme életet kölcsönöz a formának, s ha nem is bírandjuk minden részben az angol vagy amerikai institutókat — a mi nem éppen szükséges, — bírnunk fogjuk azt, a mi lényeges, a szabadság szellemét, mely nem angol, nem francia, hanem közös kincse és dicsősége a polgárisodásnak.

Országgyűlés. Pest, decz. 21-én. A múlt ülés jegyzőkönyve felolvasatván, hitelesítették.

Először jelent, hogy Csaba Gyula, a szabály szerző 30 nap letelén, a végleg igazolt képviselők sorába iktattatik.

Prónay Dezső b. főrendiházi jegyző áthozza az 54 millió ezüst frtnyi névértéke kölcsönről, a pénzügyi jogi szabályok érvényének meghosszabbításáról és a pénzügyi főtörvényszék megszűntetéséről a 73-ik évben a magyar sorsoldi csapatokhoz és a hadi tengerészethez megajánlandó ujonczjutalékról, a magyar államterületen kiegészítendő lovas ezredek béke állományának fedezéséről és a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék személynézetének szaporításáról szóló s a főrendek által változtatlanul elfogadott törvényjavaslatokat.

Az átvételről szóló jegyzőkönyv az ülés folyamata alatt hitelesítették, s az átküldött törvényjavaslatok ő felsége szentesítése alá fognak terjesztetni.

Végül az elnök felhatalmaztatni kéri magát, hogy az újv alkalmból a ház szerencsekívánatait ő felségeikkel a szokott módon közölje.

A házszabályok átdolgozása kiküldött bizottmány részére valamennyi nevezetesebb európai parlament házszabályai meghoztak és a tagok közt kiosztattak.

A folyó év october 22-én tartott győri egyházmegyei tanácskozmányból Zalka János győri püspök, a főegyházi káptalan, a soproni társasgyház kanonokjai, az egyházmegye husz kerületének külalispereisei s a lelkeskedő papság küldöttjei s még számos tagja a klerusnak a pápához hódoló levelet indítottak, melyre ő szentsége a következő válaszelelben küldötte meg apostoli áldását:

„Tisztelendő Testvérünknek, János, győri püspöknek Győrről, Magyarországon!

Tisztelendő Testvér, üdvöt és apostoli áldást! Igen szívesen fogadott hódolati leveledet, Tisztelendő Testvér, még kedresebbé tette a nálad összegyűlekezett klerus őszhangzó kegyelethez engedelmissége. Most, midőn látjuk, hogy általános a katolikus egységet felbontani töreksznek, nem csekély oltalmat nyújt a püspök, kit klerusával ugyanazon ragaszkodás fűz a szentsékekhez. Bizonyosan ama fölöslatásra törekszik az ellenünk való gyűlölet, a szent jogokba való beavatkozás, a püspöki hatalomra vetett békák, a szerzetes rendek szétszórása, a papi tisztelkedés megszorított szabadsága, a klerusnak a neveléstől és oktatástól való elmozdítása: hogy t. i. a nép fölől elválasztva, minden lelki segélytől megfosztva, minden oldalról cselek által körülvéve, a szabadság és tiltott kívánságok ingeri által csábitva, az egységtől elszakadjon. Haszontalanok lesznek az ily mesterkedések ott, hol a püspökök és klerus egymás közt és a szentsékekkel összetartva ellenőrlő állítják erejüket, és az egyház jogai és hatalma megvédésében, a tévelyek megelőzésében, az igazság begyőzésében, a népoktatásban annál gondosabbak és szilárdabbak, minél ravaszabb és erőszakosabbá lesznek az istentelenség törekvései. Különösen ezen előny tekintetéből fölötté kedvesen vetjük leveledet, melyben Te, Tisztelendő testvér klerussal egyetértve szereteteknek és engedelmisségeknek kifejezést adtad; mert Magyarországra nem csekély hasznót és dicsőséget remélünk, ha mindnyájunk vállaltat munkássága által a dolgok oly nagy zavarában, az ország állhatatos marad ősi hitében, ezen Péter tanszéke iránti engedelmisségben és szeretetben, melyben annyira kitűnt. E munkához az isteni kegyelem gazdag adományát kívánjuk; mi-

nek zálogául és kiváló jóakarataunk tanuságául reád, Tisztelendő Testvér, egész klerusodra és összes meggyédre apostoli áldásunkat szívünkön adjuk. Adatott Rómában szent Péternél, 1872. nov. 25-pápaságunk 27-ik évében.

IX. Pius pápa s. k.

Szende Béla honvédelmi miniszter következő körlevéllel tudatta kinevezését a közönséggel: Miután ő cs. és apost. kir. fősége f. évi december hó 14-én kelt legfelsőbb elhatározásával magyar királyi honvédelmi miniszterre legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott, e miniszterium vezetését ugyan e hó 19-én átvettém. Miől, midőn a törvényhatóságot ezennel hazafias üdvözléssel értesitem, egyzersmind kifejezem abbéli őszinte várakozásomat, hogy a tisztelt törvényhatóságok engem, a rám bízott kötelezettségei és honvéd ügyek — s ezek által a trón és haza érdekei — előmozdítására irányult alkotmányos törekvéseimben a törvények és ezeken alapuló rendeletek gyors és pontos végrehajtásával, törvényes hatásköréhez képest honfiai készséggel és teljes eréllyel támogatni fog.

— „A M. Politika“ már hozzászól a szászok 12 pontjához; holnap mi is behatolunk fogjuk tárgyalni e nagy fontosságú okmányt, addig is idézzük a „M. P.“ néhány jellemző sorát a királyföldi állapotokra nézve. „A fentebbi cikk írója — úgy mond az „M. P.“ cikkezője — nem rég beutazta Erdélyt s megfordult a Királyföldön is. Igen szomorú viszonyokat kelle tapasztalnia, melyek a Pesten sokat dicsért szász comes, Conrad Mörice erélyének nem nagy dicsőségére válnak. A Királyföld lakói még ma is csak osztrák monarchiát ismernek, a magyar állam létezését csak az állami, pénzügyi, bírósági s honvédelmi közegek látszanak tudni; — a municipálisok nem.

Szebenben egy városi ünnepély alkalmával föl-vontak minden zászlót és címet, még a német birodalomét is, csak a magyart nem. A határjelzők, föliratok mindenütt fekete-sárga színekkel és kétféjű sasos alakokkal festék be; és ha itthon egyáltalán ily formaszínesekre szült nem fektetünk: ez nem zárja ki, hogy a hanyagság fölött ott, hol az állam közegeinek a magyar állameszme érdekében demonstrálni is kell, mélyen meg ne ütközzünk. Az adminisztráció is rozsbabult, és a szász domináló clique ma merevebben utasítja vissza, mint valaha a királyföldi magyarok és románok méltányos igényeit, mire az elmutt képviselőválasztási mozgalmak is számos példát szolgáltatottak. Ezen tapasztalatok arról győzték meg, hogy a királyföldi állapotok addig nem javulhatnak, míg a kormányzat általános keresztl nem vitetik, hogy a kormánynak ne többé az uinversitással, hanem az egyes törvényhatóságokkal legyen közvetlen érintkezése, s ha a jelenlegi helyett egy erélyesebb és őszintébb akaratú comes nem rendeltetik ki.

Országgyűlés

Pest, december 16.

Kerkápoly Károly beszéde.

(Folytatás.)

Arról meg vagyok győződve, hogy ha kellőleg himeztelen, hámozatlan, egész nyíltan, őszintén oda állítjuk pénzügyi helyzetünket a világ elébe és egyuttal erős elhatározásunkat, azon segíteni, hitelünk még javulni fog, kell javulnia. Miért? Épen azért, mert, mint már mondtam, 198 millió kölcsönt indokolnának rendkívüli építkezéseink és a subventiók, s mi még csak 121 milliót csináltunk, mi a most szóban levővel emelkedik 175 millióra. Én azt állítom, hogy igenis fog javulni államunk hittele, ha a világ tudja azt, mit magunknak is tudnunk kell, hogy mi ugyan eddig 121 millió adósságot csináltunk és most 54 milliót készülünk csinálni, tehát összesen 175 milliót; igen, de építettünk ennny meg ennyi hidat és kikötőt, teremtetünk garantia utján vagy négy száz mértföldnyi vasutat, a mi az ország forgalmi életét meglevelelti és hogy csak is e célra vettünk fel kölcsönt: másfelől, ha a világ meggondolja azt, hogy az élet előrefejlődésével válhatlanul egybefüggő több kiadásokat magunk fedeztük és fogjuk fedezni fokozódott jövedelmeinkből, a mely kiadások pedig részben óriási tételeket képviselnek; ha a világ megtudja, hogy 170,000 honvéd lett felszerelve és minden szükségessé el látva az ország jövedelmeinek többletéből: ha a világ megtudja, hogy megkésztetettük az igazságszolgáltatás költségét, hogy a 67-iki budgethez képest a 73-ki budget a közoktatás költségeire nézve meg négy szerezett, hogy ugyanez áll a közlekedési költségekre is, nem érve a vasutakat, hanem a vízipépítéseket és az országútiakat; ha a világ megtudja, hogy a határörvidék bekebelezését nem tartottuk elodázzandónak, hogy azt hazánk integritása érdekében keresztlviendőnek és vihetőnek tartottuk, dacára, hogy az 2—3 millió deficitet hoz nekünk évenként: hogy mindezt megbirtuk a magunk bevételeinek fokozásából és hogy ha csináltunk is adósságot, csináltunk csak államvasutakat, kikötőket és hidak építésére és vasuti subventiókra, mert eddig így áll a dolog. Ha a világ mindezt tudja, akkor hitelünk javuland.

Nem mondom, hogy egyenesen erre csináltunk és csináljuk most, csináltunk és cs csináljuk egyebekre is, de azért számszerűleg így áll a dolog. Ha most a kölcsönt megkötjük, lesz 175 millió adósságunk: de míg ellenben építkezéseink, mire készen lesznek, a jövő év végeig adandó subventiókkal 198 millió forintot indokolnak. Igaz, hogy e 198 milliót nem csak el fogják érni, de tul fogják haladni 12—15 millióval. Előre megmondom ezt, nehogy később valaki azzal álljon elő, hogy én ámitam akar-tam. Ennyi lesz a különbözet adósságunk és a gyümölcsöző befektetésekre, illetőleg a subventiókra fordított összegek között.

Ismétlem, ez az utja annak, hogy hitelünket helyreállítsuk, és ez a mód, a melyre rámutat a pénzügyi bizottság, t. i. bevételeinknek megfelelő törvényhozási intézkedések által fokozása.

Ezen fokozásra nézve többször hallottam mondani, hogy a kormánynak és specialiter a pénzügyi kormánynak az a hibája, hogy bevételeinek fokozásáról eddig nem igen gondoskodtunk, hogy az adótörvényeket nem vettük oly revisió alá, minél fogva azoknak átalakítása az állam bevételeinek növekedését vonta volna maga után. Az adótörvényeknek revisióját én nem ok nélkül, nem meggondolatlanul melőltetem eddig, hanem tudva, szándékosan. A tulós oldalról sokszor lett ezen oldálnak és a kormánynak szemére hányva, hogy míg 67 előtt magunk festettük kiáltó színekkel az országnak tulterheltségét: mindazon terhet fenntartottuk, s azt mondjuk már most: a terhet könnyen viselhetni, és hogy az, a mi akkor tulteher volt, most könnyűség, Van a dologban némi jogosultság, és én azon terheket még nevelni is, mielőtt lett volna minék fejében, hibának tartanám. Épen ez investitióknak kelle előbb végrehajtatniók, kelle előbb elevenítő hatásukat gyakorolniók, s csak azután lehet azt mondani, hogy ezek fejében a szaporodott terhek elviselhetőséghez az emelkedett forgalmu ország is tegyen valami.

Azt mondja a t. képv. ur, hogy a pénzügy-miniszternek adott szavát mindég meg kell tartania, kívánja azt az ő, közvetve az ország becsülete. Azt mondja továbbá, hogy ugy hallja, miszerint a bécsi nemzeti banknak ismételtlen ígéretet tettem az iránt hogy a bankkérdest egy bizonyos időre elintézendem. Már volt alkalmam nyilvánítani, minő ígéretet tettem. Én sem e tekintetben, sem másban soha nem tettem ígéretet és nem fogok tenni olyant, melynek beváltása nem tölem függ. Hogy a bankkérdest elintéztessék, függ a törvényhozástól, nem függ a minisztertől. Hogy napirendre kerüljön, ez a minisztertől is függ. Azt tehát igenis megígérttem annak idejében, hogy gondom lesz rá, hogy e kérdés a kiküldve volt bizottság beterjesztése által a ház asztalára s annak napirendjére kerüljön, hogy ilyként az elintézésre mód és alkalom nyíljék. Ezt meg is tettem. Igaz, hogy a saison végén sikerült, csak olyankor, mikor azon saison folyamán az elintézés már lehetetlen volt. De azt, a mit ígérttem, szó szerint beváltanom mégis sikerült: azon sessio alatt, a melyre ígérttem, az enquette-bizottság jelentése be lett terjesztve. A bank — véleményem szerint helytelenül — azon sessio eltöltével, melyre én nem az elintézés, hanem a ház asztalára juttatást ígérttem, némi represszáliához nyúlt, a melyeknek hatása az lett, hogy a kérdés maig is elintézetlenül áll. De azt hiszem, hogy a dolgok ma jobb rendben vannak; és bár elismerem, hogy minden alkudozás jobbkor történhetik, mikor a cassa tele van, mint mikor üres, még sem vélek csalódni, ha állítom, hogy a kérdésnek ez idő szerint tárgyalás alá jutása a nemzet érdekeinek csorbitására nem vezetend.

(Vége köv.)

A szász nemzeti egyetem ülései.

N.-Szeben, decz. 18.

Elnök indítványára ezután naponta két ülés tartatik s a jegyzőkönyvek hitelesítése a N.-Szebenben lakó egyetemi küldöttekre bízatik.

Bausznern azt ajánlja, fordítsassék le a belügyérhez intézendő felirat magyarra s nyomassék ki 800 példányban; minden országos képviselőnek küldjenek belőle egyet levél mellett, melyben felkéri, hogy az egyetemi fölterjesztés elveit pártolja; Pesten a kiosztása egyik szász képviselőre bizzák; a fennmaradt példányokból egyet-egyet az ország minden törvényhatóságának küldenek, ezeket is az egyetemi fölterjesztés pártolására kérévén fel.

Talmátsuál az Oltra építendő hidra a talmási kerületi inspectorság által kért 6,000 frt s a többek által megadatni javasolt 3,500 frt sem szavaztatott meg, hanem az egyetem elvárja, míg az illető községek is készek többel hozzájárulni a hidépítéshez, majd akkor maga is többet megszavaz.

Hogy honnan kapják az egyetemi küldöttek napidíjaikat, hosszas vita után 19 szóval 18 ellen ügdsntetett el, hogy azt a nemzeti pénztár fizesse.

Majd abban állapotak meg, hogy az iskolák hátraléki dotatiót egyszerre fizetik le s az ev. luth. főconsistoriumra bizzák, hogy a 121,084 frt 84 kr. akár kézpénzül, akár kötvényekben vegye fel ez értelembe fog a delegált universitás eljárni, mire felhatalmaztatik.

A költségvetés egyéb bevételi és kiadási tételei módosítás nélkül állittattak meg.

a nemzeti pénztár bevétele 370,577 f. 4 kr. kiadás 353,587 f. 50 kr.

marad tehát 1873 végén 16,989 f. 54 kr. a hétbírák pénztárának bevétele.

44,645, f. — kr.

kiadásai 44,592 f. 8 kr.

pénztár maradvány 1873 végén 52 f. 92 kr.

Elnök ezután előterjeszti a birtokrendezésre vonatkozó jelentéseket azon statumról, mely a végrehajtást tárgyalja. Továbbá a 16-ös bizottság véleményét véli kikérőndőnek a felett, vajjon célszerű-e a szőlők parcellákra osztása?

A délutáni ülésben a Szlávny miniszterelnökhöz intézendő üdvözlő felirat elfogadattott.

Utóbb Bausznern reggeli javaslatát fogadták el, Pesten a kiosztást Trauschenfelsre bizzák; a törvényhatóságokhoz németül küldik az egyetemi feliratot, de magyar fordítást is mellékelnek. Egyegy példányt kapnak belőle az egyetemi küldöttek is.

A szászsebesi magistratus kérésére elhatároztatik, hogy a dotatio az ipariskola megnyitása napjától fog folyósíttatni.

Felolvastatik a jelentés az orláthi serfőzdenek engedélyezett 20,000 frt. kölcsönről; az egyetem intézkedése helyeseltetik, a hátralék 10,000 frtot most nem adják ki. Végül a belügyérhez intézendő felirat magyar fordításának hitelesítésére Gebbel, Bausznern és Schreiber küldetnek ki.

N.-Szeben, dec. 20.

Elnök a mai ülést reggeli 1/2 10 órakor nyitja meg.

A napi rend első tárgya a nemzeti levéltár megvizsgálására kiküldött háromtagu bizottság jelentésének felolvasása.

A bizottság ugyanis javasolja:

1. Hogy ez idő szerinti levéltárnok Vanrich Vilmosnak eddig tanusított működéséért jegyzőkönyvileg köszönet fejeztessék ki.

2. A delegált egyetem utasítandó, hogy a közlevéltár rendezésének keresztülvitelére a városi levéltárakkal érintkezésbe lépjen.

3. A levéltár szabályozását tárgyzó utasítás 16. §-sa tehát ehez képest változtatattassék, meg s a jelenlegi levéltárnok ezen változásról értesíttessék. Az 1. és 2. alatti pontok vitatkozás nélkül egy hangulag elfogadattak.

A 3. pontra nézve Müller a módosítást a delegált egyetemre kívánja bízati, mi el is fogadattott. Ezután Maurernek a községi iskolák reformjára vonatkozó javaslatát vétetett tárgyalás alá.

Müller a képet, melyet indítványozó a sz. ev. községi iskolák szervezése szempontjából előtűntet, homályosnakindokolásában is több helytellenmondásnak találja indítványozó szándoka ugy látszik, a tanítók anyagi helyzetének könnyítése volt, de a felhozott statisztikai adatok a tényleges viszonyoknak nem telnek meg.

A nemzeti egyetem mint közg. kormányzó hatóság mely az iskolákról oly bőkezűen gondoskodik mindenestire jogosítva van figyelmét az iskolák állapotára kiterjeszteni, de nem jogosult alkatuknak belső szervezetébe jhatni, mely az egyh. autonomia feladata s a főfelügyelet pedig az állam joga, melyhez más politikai testület nem nyulhat, nem volna Erdélyben felekezet, mely ily túlterjeszkedést helyeselné. Különben is az ily szervezés korai, míg az állam szándékában van azt keresztl vinni. Szóló a szemináriumok állapotára tér s azon határozati javaslatot teszi, hogy adassék kifejezés azon ohjtásnak, hogy a semináriumok száma megkevesbítettessék s a javadalmazása fennmaradtak fordítottassék.

Buda ker Müller nézete mellett szólott, míg dr Pecuráriu Maurer indítványához csatlakozott.

Maczellariju a hódolati okmány II. pontját úgy értelmezi, hogy az ott meghatározott ösztöndíjak vallástekintet nélkül osztassanak ki s e tekintetben egy indítványt terjeszt elő.

Szavazá-nál Maurer indítványa elejtetik: ellenben Mülleré elfogadatik.

Ezután Müller indítványára a még 1868-ban tett s 1871-ben elintézetlenül hagyott Maager-féle, a reáliskolák javadalmazását illető indítvány tüzetett napirendre.

A képv. ház pénzügyi bizottságának jelentése.

(Folytatás.)

A fentebbi összeállítások előtűntetik azon jelentékeny összegeket, melyekkel költségvetési előirányzataink emelkedtek és felmutatják azon nagymérvű arányt, melylyel az állam rendes kiadásainak minden ágazata 1868-tól fogva szaporodott. Az emelkedés minden részletét elemezni nem tartozik e jelentés keretében, de a kiadások ezen összeállítását szükségesnek tartotta a bizottság felvenni, hogy a számok mutassák a szükséglet mily ágazatai azok, melyek ezen emelkedést főleg okozták, mely 1868-tól 1873-ra 53,343.945 frtot tesz ki.

Midőn ily nagy mértékben emelkedtek a rendes kiadások a rendkívüliek is nagymérvben igénybe vették az állam pénztárát évről évre.

1868-ban 29,403,800 frtot tettek

1869-ben 33,741,206 „

1870-ben 44,319,805 „

1871-ben 56,868,606 „

Hirdetvény.

Folyó hó 30-kán délelőtt 9 órakor a kolozsvári m. kir. tudomány-egyetem udvarán öb-
**üvegzett ócska ablakok, ablak-ke-
retek, avatag deszkák, és ajtók** fognak árverés útján eladatni, — miről venni szándékozók azon figyelmeztetéssel értesíttetnek, hogy a vételár azonnal készpénzben lefizetendő, s a megvett tárgyak hasonlóan azonnal elszállítandók.

Kelt Kolozsvártt, 1872, december-hó 22-kén.

Láposy Márton, m. k. egyt. gondnok.

(489)
Sz. 1654. 1872.

Hirdetmény.

Nemes Tordamegye felső-kerületé-
ben, a Maros-Járai járásban kebelezett:
1) Petele, nagy község — mint ön-
álló — 400 frt. és lakás,

2) Körtevényfája, Maros-Jára és Ger-
nyeszeg,

3) Magyar Péterlaka, Oláh-Telek,
Oláh-Nádas és Nagy-Szederjes,

4) Hétkük, Magyar-Bölkény és Oláh-
Bölkény,

5) Sáromberke, Erdő-Szengyel,
Erdő-Csinád, Kis-Illye és Kis-Szederjes,

6) Sárpaták, Róka-Keresztur és
Várhegy, 400 frt. fizetés és lakással

egybekötött községi és körjegyzői ál-
lomásokra ezennel pályázat nyitattik,

melyek választás útján lesznek betöl-
tendők: pályázni kívánók a törvény

szabta kellékek igazolásával fölszerelt
pályázati kérésüket **1873 január**

15-éig alattirt szolgabírói hivatal-
hoz nyújtásuk bé.

A Maros-Járai járás szolgabírói hi-
vatalától.

M.-Péterlakán, 1872, dec. 13-kán.

Kezdő zongora tanulók számára

hely szüke miatt

Demjén Lászlónál

leszállított áron adtnak el átjatszott
zongorák: **120, 100, 80** frtért.

Uj bécsi zongorák a legolcsóbb gyári áron
jót állás mellett folyvást kaphatók.

(478) (3—3)
Taufer József

ajánlja óvati házat Kolozsvártt a legjobb
birben álló bel- és külföldi

bőr-raktárát,

sintén elősmerttő mineműségű asztali és
buteliás borait kupa és veder számra, a
legutányosabb áron.

Vidéki megrendelések pontosan és
gyorsan kiszolgáltatnak.

Valóságos Págljano sziróp és
Por egyedüli raktára, adagonként 1 frt
20 kr. nagyobb megrendeléseknél provisio
engedményeztetik.

(475)

Diófa-lurnirok

ába 6—15 krig nagyobb és kis
mennységben folyton kapható

TRISKA FERENCZ

onservatoriumi zongora szállító

nagy zongora-raktárában,

hiduteza 315 sz. a.

Kolozsvártt.

ORELLI HUGO

közelebből egészen ujonan nyitott **női- és férfi** divat-raktárában **őszi idényre** legujabban
megérkeztek a következő árucikkek nagy választékban u. m.

Ruha-szövetek:

Jó mosó pergálinok (sing ár) 16, 20 krtól 25 krig.

Angol pergálin- és cretonok 25, 28 krtól 35 krig.

Székesfehérvári kék pergálin, (divatos) 30 krtól 35 krig.

1/2 szőr- szövetek 10, 20 krtól 25 krig.

Egészen szőr-szövetek és ripszek 30 krtól 40—50 krig.

Finomabb sima szőr-ripszek, csikos és traveurok 60, 65 krtól 70 krig.

Sima, stráfos, pugetos, Niagara selymes szövetek 80 krtól 1 frt 25 krig.

Legujabb és legdivatosabb sima Nilus-szövetek 1 frt 25 krtól 1 frt 50 krig.

Selvemmel himzett legujabb **rococo** szőr-piquek 1 frt 65 krtól 2 frt 20 krig.

Sima csikos- és pugetos flanel-köntösök minden színben 1 frt 20, 1 frt 30 krtól, 1 frt 80 krig.

Posztó-köntösök (Domantuchak) minden színben 1 frt 20, 1 frt 30 krtól 2 frt 10 krig.

Selyem-szövetek nagy választékban:

Fekete glasse- és nobs 1 frt 30 krtól, 2 frt 2 frt 50, 3 frt 10 krig.

Szines mosó foulard, sós és sima glaszék 1 frt 25, 1 frt 60, 1 frt 80 krtól, 2 frt 10 krig.

Fekete (Feillek) rips en-kelmék 2 frt, 2 frt 50, 3 frt 50, egyés 4 frt 10 krig.

Szines (Feillek) rips en-kelmék 2 frt 60 krtól, 3 frt 10 krig.

Ezekon kívül **bécsi- és creas- és imburgit-**

talnemük, kanavazo schifonok, zselend-

czok, kesztyük, lábbel, férfi-ingek, bi-

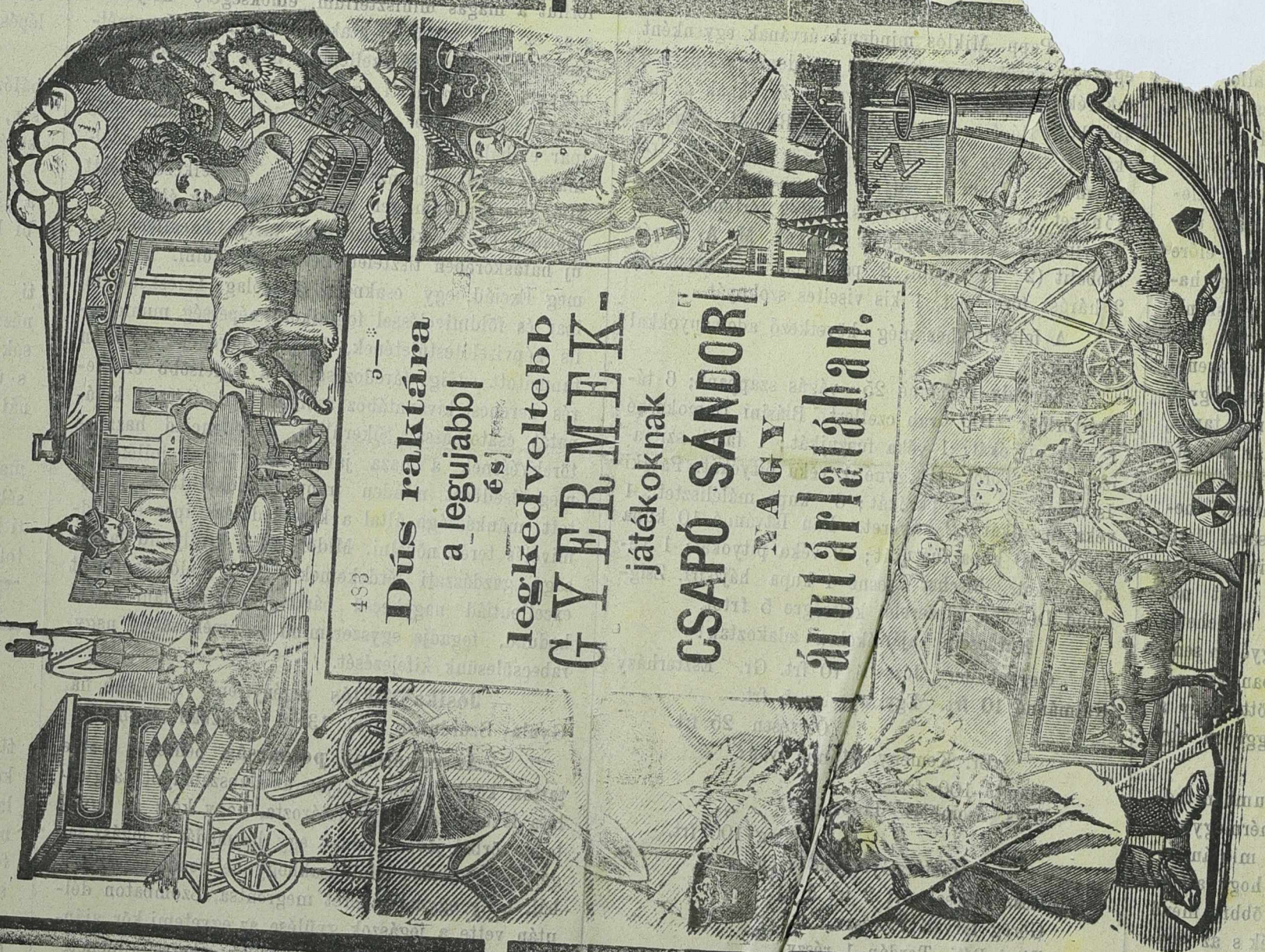
itt elő nem sorolt cikkek

A n. érd. t. ca. közans, becses pá-

készítési bevisárlás

kedvezmény!!!

Karácsoni és újévi ajándékok NAGY

Csapó Sándor

nagy árutárlatában Kolozsvártt.

Karácsoni és újévi ajándékok NAGY RAKTÁRA.

ONLY M.B.B.

Most érkeztek új keztyű varró-gépek.

**Nagyobb megrendelésnél olcsóbb.
Megtekinthető Karvázy József ur
udvarán főtér.**

zsam o
szigor
szappan
kézbör
lágy bő
van pak
eredeti
terezén
Ezeréze
Ferencz,
Medgyes
csintár é
Zörer J.

A legjelesebb irodalmi művek tárháza

(Kölcsy.)

ajándékok

Dús
választékú
diszmvé-
remekirók-
anthológiák-
szépirodalmi sat.
művekből áll
nagy raktáromat
mely a magyar, néme-
angol- és francia nyelv-
ven megjelent legújabb
ajándékoknak alkalmas
irodalmi termékek
száma és lehető teljes gyű-
jteményt tartalmazza, s mely
a versenyez bármely bécsi
könyvtárának készletben
raktárával, a nagyörde-
g szives figyelmébe vagyok
bátor ajánlani.

mindig szívesen szolgálók
érmentve küldöm.

rendelések azonnal s a
hajtatnak végre.

[87] **I. ed. or. Testvének** [14-20]
 ~~~~~
 Több államvizsgatétel által jóváhagyott és szabaddalmazott, valamint számos orvosi tekintély által dicséretesen véleményezett.

Egy darab ár 25 kr. ó. ért. 4 darabé egy pakétban 80 kr. ó. ért.

